

DRUŠTVO ZA DELOVNO PRAVO
IN SOCIALNO VARNOST

PРАВNA (NE)IZVEDLJIVOST ZAKONA O DOLGOTRAJNI OSKRBI

Izjava Društva za delovno pravo in socialno varnost (DDPSV)

Društvo za delovno pravo in socialno varnost je dne 19. septembra 2022 organiziralo strokovno srečanje, na katerem so članice in člani društva razpravljali o pravnih pomislekih, ki se pojavljajo v zvezi z uveljavitvijo Zakona o dolgotrajni oskrbi – ZDOsk (Uradni list RS, št. 196/21).

Večinsko mnenje je bilo, da ZDOsk vsebuje številne pravne praznine, pravne pomanjkljivosti in pravno neustrezne določbe. Poleg vira financiranja, statusa izvajalcev dolgotrajne oskrbe in vstopnih točk, se kažejo z vidika obstoječih in bodočih upravičencev do dolgotrajne oskrbe ključne pomanjkljivosti zakona predvsem pri pogojih za priznavanje pravic do dolgotrajne oskrbe in prevedbi pravic iz obstoječe ureditve v pravice po ZDOsk.

V skladu z ZDOsk so v obvezno zavarovanje za dolgotrajno oskrbo vključeni vsi, ki so vključeni v obvezno zdravstveno zavarovanje. Prijavo v obvezno zavarovanje za dolgotrajno oskrbo je Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije (ZZZS) za vse osebe, ki so vključene v obvezno zdravstveno zavarovanje, izvedel s 18. 1. 2022 po uradni dolžnosti. Vendar ZDOsk za priznavanje pravic do dolgotrajne oskrbe zahteva, da je oseba vključena v obvezno zavarovanja za dolgotrajno oskrbo vsaj 24 mesecev v zadnjih 36 mesecih. To pomeni, da s 1. 1. 2023, ko naj bi se začele uporabljati prve določbe glede pravic do dolgotrajne oskrbe po ZDOsk, nihče ne bo upravičen do teh pravic, saj bo ta pogoj izpolnjen šele 18. 1. 2024 (24 mesecev po prijavi, ki jo je po uradni dolžnosti opravil ZZZS). V praksi bo to pomenilo, da do 18. 1. 2024 nihče ne bo mogel pridobiti pravice do dolgotrajne oskrbe na podlagi ZDOsk, hkrati pa ostaja nerešeno vprašanje, kaj bo z upravičenci, ki so različne pravice do dolgotrajne oskrbe pridobili po veljavni ureditvi (ureditvi, ki velja do začetka uporabe ZDOsk). Poleg navedenega težava nastopi pri prevedbi obstoječih pravic do dolgotrajne oskrbe v pravice po

novi ureditvi, saj zakon seznama pravic, ki naj se prevedejo, ne vsebuje, niti ne določa, v katere pravice naj se prevedejo. Prav tako v okviru splošnih pogojev tudi ni opredeljeno, katere so primerljive storitve oziroma prejemki na podlagi drugega predpisa.

Pravno nedopustno bi bilo, da bi ljudje zaradi prehoda na nov sistem ostali brez pravic do dolgotrajne oskrbe, bodisi že pridobljenih pravic po sedanjí ureditvi, bodisi pravic po ZDOsk. Izvajanje zakona, na način, kot ga ta trenutno predvideva, je v ustavno zapovedani pravni in socialni državi neprimerno. Primer so lahko upravičenci do družinskega pomočnika, ki bi glede na določbe ZDOsk ob prevedbi ostali brez dosedanjih pravic, hkrati pa zaradi neizpolnjevanja gostote zavarovanja ne bi pridobili pravic po ZDOsk. Prav tako pa zaradi razveljavitve določb ZSV (157. člen ZDOsk) v obdobju po 1. 1. 2023 ne bo več mogoče pridobiti pravice do izbire družinskega pomočnika.

Čeprav Slovenija potrebuje čimprejšnjo sistemsko ureditev dolgotrajne oskrbe, pa je ZDOsk toliko pravno pomanjkljiv, da ne more doseči svojega namena. Če bi pravice po ZDOsk lahko pridobili šele z 18. 1. 2024, ostaja odprto vprašanje ne le upravičencev po sedaj veljavni ureditvi, temveč tudi vseh, ki bi do tedaj (torej v celotnem letu 2023 in v začetku leta 2024) želeli pridobiti pravice do dolgotrajne oskrbe.

Uresničevanje pravic do dolgotrajne oskrbe (tudi dosedanjih) še dodatno onemogoča dejstvo, da zaradi rokov, določenih v prehodnih določbah (129. člen ZDOsk) najkasneje do 1. 7. 2023 ne bo izvajalcev dolgotrajne oskrbe, hkrati pa se z razveljavitvijo določb ZSV (157. člen ZDOsk) posega v status javnih socialno varstvenih zavodov, kot jih poznamo sedaj.

Zaradi velikega števila potrebnih sprememb in dopolnitev ZDOsk bi bilo nujno čim prej sprejeti nov zakon o dolgotrajni oskrbi, ki bi to področje celovito in pravno pravilno uredil. Nesprejemljivo je tudi, da ZDOsk ureja zavarovance in pogoje zavarovanja, uveljavitev zakona o zavarovanju za dolgotrajno oskrbo pa napoveduje v letu 2025 (uveljavitev najkasneje do 30. 6. 2025). Socialno zavarovanje je namreč precej več od zgolj golega financiranja nekaterih pravic. Če to ne bi bilo mogoče, je treba ZDOsk nemudoma dopolniti z natančnimi določbami prehodnega obdobja, v katerih bi bila podrobneje predpisana prevedba pravic in v začetnem obdobju opuščen pogoj predhodne dobe zavarovanja. Hkrati pa je treba čim prej aktivno pristopiti k iskanju rešitev na ostale pravne praznine in pravne pomanjkljivosti ZDOsk, kot so vprašanje financiranja, vprašanje primerljivih pravic in prevedbe pravic, (ne)obstoj izvajalcev dolgotrajne oskrbe in neure-

jen postopek dostopanja do posameznih pravic po izdaji odločbe, ki obstoječe pravice prevaja v pravice po ZDOsk.

V Ljubljani, 19. septembra 2022

Izvršni odbor DDPSV
Prof. dr. Grega Strban, Predsednik društva, l.r.
Zasl. prof. dr. Polonca Končar, l.r.
Prof. dr. Mitja Novak, l.r.
Izr. prof. dr. Barbara Kresal, l.r.
Karim Bajt Učakar, l.r.